

Ernek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvennyolcadik évfolyam.

31. szám.

Debrecen, 1928 augusztus 4.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

A nagyváradí egyházszakadás.

Lapunk olvasói mitőlünk is, egyebünnen is több ízben és vonatkozásban értesülhettek már arról, hogy a folyó év elején a nagyváradí reformátusoknak egy dr. Gyenge János okleveles református lelkész körül tömörült kis csoportja a nevezett lelkész vezetésével kivált a történelmi magyar református egyház kötelékéből s önálló, szabad „presbiterianus” egyházat alakított.

Ezzel az eseménnyel, amely a magyar protestantizmus négy százados történelmében eddig páratlanul áll, a királyhágómelléki és erdélyi református egyházi sajtószervek — s adataik felhasználásával csonkamagyarországi lapársaink közül is többen — ismételen és nagyon részletesen foglalkoztak. Mi eddig, főképp azért nem mentünk bele ennek a kérdésnek tüzetesebb tárgyalásába, mert a kezünkhöz eljutott lapközleményekben az esetet csak az egyik oldalról — a történelmi egyház oldaláról — láttuk megvilágítva. Kétségtelenül oly elismert tekintélyű és teljesen szavahihető helyekről jöttek ezek a megvilágítások, hogy számunkra egyénileg minden további várakozás és vizsgálódás fölöslegessé tételével eldöntötték a kérdést s kimerítően és megnyugtatóan tisztázták a tényleges helyzetet. A nyilvánosság elé azonban ezt az egyéni meggyőződésünket nem akartuk odatárni mindaddig, amíg a másik, a szakadást véghezvitt tábor részéről is nem jutunk hozzá valami olyan dokumentumszerű megnyilatkozáshoz, amelynek alapján azután lehetségessé válik számunkra a kétoldali szemlélet s ennek fölhasználásával olvasóink egészen megnyugtató tájékozása is.

Most végre előttünk fekszik egy ilyen, a másik táborból jött dokumentum is. Dr. Gyenge János és Pálffy István lekipásztorok ily című füzet: „A tiszta kálvini szerveztű romániai magyar presbiterianus egyház megalakulása és életharca.” (Cenzurat. Kosmos nyomda lapkiadó-vállalat r.-t. Oradea, 8°. 64 lap.) Ebben a füzetben a szakadás feje és nemrég melléállott munkatársa (volt berei református lelkész, az

elszakított Szatmárból) részletesen előadják egyházalapításuk történetét, az azt megelőzőleg s azóta folyt és folyó küzdelmeiket, közlik az új „egyház” hitelveit, szervezeti szabályzatát, fegyelmi rendjét s egyéb vonatkozó tudnivalókat és igyekeznek e nevezetes lépésük okait és körülményeit minden oldalról megvilágítani, — az apológia mellett a polémia fegyvereit is ugyancsak sűrűn forgatva.

Már most, öntudatos magyar református embernek, aki egyháza történelmében és tanításában csak türethetően is iskolázott és annak jelenét nyitott szemmel figyeli, egyáltalában nem nehéz *pusztán csak ennek a füzetnek figyelmes áttanulmányozása alapján is* — a másik tábor nyilatkozatainak teljes figyelmen kívül hagyásával — megalkotnia erről az esetről a maga nagyon tiszta és határozott véleményét.

A szakadás vezérmotívumát a füzet 4-ik lapján ezekben adják az írók: „A romániai magyar református egyházban mind máig nem láttunk határozott célkitűzést és Isten Lelkétől ihletett komoly munkát a hit- és erkölcsi élet megújítására nézve. Megpróbáltuk e lelki megújulást meggyökereztetni kitartó hittel és munkával bent a református egyházban, de szomorúan kellett tapasztalnunk, hogy ennek útját állta egyfelől az ideje nagy részét aktagyártással töltő mai egyháznak a keretbeli merevsége, másfelől az a gyűlölet-től fűtött elvi ellentét, mely munkánkkal szemben megnyilatkozott... Ezek után nem volt más hátra, mint kiválni a régi keretből...”

Ez után a nagyon határozottan és megfontoltan hangzó kijelentés után az ember természetesen rendkívül érdeklődve várja, mik voltak hát a szakadás előzményei? Várjuk a leírását egy olyanféle *hősies és önzellen, hosszú elvi küzdelemnek*, aminőt a nagy újabkori református szabad egyházak alapítói — a Chalmersek és a Kuyperek — folytattak egyházuk belső megújulásáért *éveken át*, míg végre a történelmi egyház mereven visszautasító magatartása *bele nem kényszerítette őket* a szakadásba. Várjuk részletes, dokumentált előadását annak, hol, miképpen, milyen eszközökkel, milyen önfeláldozással és mennyi ma-

kaes ellenállásra találva próbálták megújítani dr. Gyenge Jánosék Erdély- és Királyhágószerte a magyar református egyházi életet, amelyben — mint fenti szavaikból következik — *csak egyedül önelkik volt* „határozott célkitűzésük és Isten lelkétől ihletett komoly munkájuk a hit- és erkölcsi élet megújítására nézve!” Várjuk a leírását egyfelől az ellenálló egyházi hatóságokkal és hivatalos személyekkel, másfelől *önmagukkal* vívott nagy, nehéz harcainak, amelyek során bizonyára *minden más lehetőséget* megpróbáltak, mérlegeltek és Isten előtt tusakodó imádságban ezerszer, meg ezerszer meghordozták, mielőtt rá merték volna szállni magukat egy olyan óriási felelősséggel terhes és végzeteljes súlyú lépés megtételére, amiúgy egy történelmi egyház egységének megbontása — még akkor is, ha ez az egyház nem *református*, nem *magyar* és nem *román* uralom alatt él, a trianoni kisebbségek szomorú sorában!

Mindent azonban egészen hiába várjuk, mert ezek helyett a következő három lapon egyszerűen csak arról számol be a füzet, hogy milyen helyi okok *sietteték* a presbiterianus „egyház” megalakulását? Itt azután elő van adva annak a bizonyos nagyváradi presbiter-választásnak rövid és semmivel sem dokumentált „története”, amelynek során dr. Gyenge Jánost, mint a nagyváradi egyház egyik segédlelkészét és egyik parochiális körének vezetőjét s az ő közvetlen híveit állítólag sorozatos sérelmek érték a hivatalos egyház részéről, melyeknek tetőpontja Sulyok István püspöknek az az intézkedése volt, hogy dr. Gyengét Nagyváradról segédlelkézi minőségben Szatmárhegyre helyezte át. *„Miatán — így végződik e nevezetes beszámoló — a régi körzet presbiteri az áthelyező rendeletet a püspökkel visszavonatni nem tudták, a dr. Gyenge János személye és igazságos ügye körül csoportosult egyháztagok, megelégtelve az egyházban régóta folyó sok igazságtalanságot, kimondották, hogy kiválva az őket mostohán kezelő egyházból, megalakítják ősi hitelveik alapján a jüggellen presbiterianus evangéliumi egyházat.”*

Nos, ahol egy egyházzakadást a *saját nézerei* így és ennyivel tudnak csupán a nyilvánosság előtt indokolni, ott semmi sem kényszeríthet bennünket arra, hogy benne Isten Lelkének a művét lássuk és történelmi szükség-szerűségét elismerjük. Sőt ellenkezőleg: minden okunk megvan annak a föltevésére, hogy ez az egyházzakadás, amely *egy lelkész „személye és igazságos ügye körül csoportosult egyháztagok”* magatartása következtében állott elő, olyan emberek műve, akik legnagyobb részükben egyáltalán nem tudják, mit cselekesznek; egy kisebb részükben pedig — vezetőikkel együtt — *talán nagyon is jól tudják...*

Viszont a füzetnek azt a súlyos tényállítást, amely egyedül van odaállítva az egyházzakadásnak némi elvi alátámasztásaként: hogy

t. i. a romániai magyar református egyházban nincs határozott célkitűzés és Isten Lelkétől ihletett komoly munka a hit- és erkölcsi élet megújítására nézve — legnagyobb ékesszólással maguk a szerzők cáfolják és hazudtolják meg akkor, midőn művök további során terjedelmes idézeteket közölnek a magyar és főként az erdélyi református egyház mai vezető egyéniségeinek tollából. Ezek az idézetek magukban is — és még annak számára is, aki ezt egyebűn nem tudná — kivétel nélkül egyszerűen bizonyítják azt, hogy a magyar református egyház mai felelős vezetői Királyhágón és trianoni határon innen és túl teljesen tisztában vannak az egyház életében az elmúlt száz év folyamán bekövetkezett súlyos szellemi és erkölcsi hanyatlással és romlással s igenis határozott célkitűzéssel igenis komoly munkára serkentenek a fölemelkedés, ébredés, gyógyulás és megújítás érdekében.

A nagyváradi schisma vezetői tehát odáig mennek elvakultságukban, hogy nem veszik észre, mennyire *a saját ítéletüket* írják meg akkor, amikor a *saját igazolásuk* végett arra hivatkoznak, hogy X. Y. Z. püspökök, teológiai tanárok stb. milyen éles és kiméretlen szavakkal bélyegzik meg az egyházunkban elterpeszkedett bajokat s hangoztatják, hogy itt a tizenkettedik óra a gyökeres reformra!

S azután ki ne tudná — ha csak egy parányi figyelemmel és szeretettel van is az elszakított magyarság mai élete iránt —, hogy ezek a szavak nem *csak* szavak; ki ne hallott volna már Romániához szakadt református véreink lelki megújításáról és egyházi újjászületéséről, amely még a csonkamagyarországinál is sokkal gyorsabb léptekben és nagyobb arányokban bontakozik ki s amely *többé már nem egyes élőhitű és nagybuzgóságú magánszemélyek munkájának és imádságának tárgya csupán, hanem a hivatalos egyház hivatalos vezetőitől évek óta a legnagyobb komolysággal, tervszerűséggel és céltudatossággal kitűzött és járhatóanul munkált reformációi programm?*

Egy emberöltővel ezelőtt, tudjuk, még *nem* ez volt a helyzet az ezeréves főnállását akkor ünnepelt Magyarország egységes református egyházában. De azért még abban a helyzetben is megbocsáthatatlan véték lett volna nemesak dr. Gyenge, hanem dr. Chalmers- és dr. Kuyper-szabású egyéniségek részéről is *ennyi* előzmény után és *ennyi* indokolással felidézni egy szakadást.¹ Hogy pedig ezt *ma*, Isten Szentlelkétől vezérelt s a történelmi alapokhoz szilárdan és öntudatosan ragaszkodó megújításunk áldott korszakának kellős közepében merték megtenni — úgy állítva be a dolgot, hogy a megújítás céltudatos munkája és akarása, legalább is a

¹ Csak a millenium évében kiadott dr. Szabó Aladár-féle Új Óramutatót kell elolvasni, hogy azonnal lássuk, mi a különbség a reformatori és a szakadás-szellem között! Pedig akkor még sokan *azt* a hangot is forradalminak tekintették és szakadásra vezetőnek hitték!

„romániai“ református egyházban, egyedül csak önáluk található — ez már nemcsak megbocsát-hatatlan, hanem egyenesen *minősíthetetlen* eljárás.

Rámutassunk-e aztán még külön is arra, hogy mit jelent ez a szakadás a *kisebbségi magyar sorsnak* a szempontjából? Mennyire megszorítja az ottani magyarság életének közismert belső és külső nehézségeit és mennyire kezére jár a hódítónak és az elnyomónak! Aki e tekintetben talán nem látna egészen tisztán, annak elég megint csak magát a füzetet elolvasnia: loyaltástól csöpögő nyilatkozatait a magasabb és alsóbbfokú román politikai és katonai hatóságokkal szemben, meg az indokolását az új „egyház“ tagjai ama határozatának, „*hogy az 1928—29. iskolai évtől kezdve gyermekeiket az állami iskolákba íratják be!*“

Tovább menve, rendkívül éles világitásba helyezi az egész mozgalom erkölcsi értékét és elvi komolyságát maga az az egyszerű számtani tény is, hogy a füzet 64 lapja közül körülbelül 18 nem áll egyébből, mint a dr. Gyenge János személyes ügyeivel való foglalkozásból s a királyhágómelléki és erdélyi egyházkerületek püspökeinek s egyéb, méltán köztiszteletben álló vezető embereinek (természetesen *védekezés* címen való) ádáz és alantas *személyes támadásából*, fizetésügyek felhánytorgatásából s más hasonlóan elvi magaslatra emelt kérdések tárgyalásából.

Ezekből a lapokból sem a Chalmers és a Kuyper, hanem inkább a Herostrates lelke szól.

Azt a lelket pedig már nevének nevezni is óvakodunk, amelyik a füzet 21—23. lapjain tükröződik, abban a fejezetben, amelyik ezt a szívenütő címet viseli: „*Nagy Károly erdélyi református püspök hitetlensége.*“ Szentségtörő kezek egy olyan sírt dűlnak fel itt, amelyet négy ország rab magyarjainak felekezeti különbség nélkül áztatott és áztat még most is a könnye. Dogmatikai előadásai alapján igyekeznek romboló, bibliaellenes hitetlenséget bizonyítani arra az emberre, aki irtózatossal, majd testi szenvedések között is véglegelhetetlen heroikus hűséggel szolgálva egyháza és nemzete ügyét, a személyes, élő és diadalmas Krisztushit világló példaként élt és halt meg. Teszi pedig ezt szemrebbenés nélkül ugyanaz a dr. Gyenge, aki maga megmondja, hogy ő a Nagy Károly tanítványa volt s aki ez eljárásának képtelen és hihetetlen durvaságát elégnék tartja egyszerűen azzal menteni, hogy *hiszen ő ezeket Nagy Károly püspökről már 1924-ben, halála előtt 2 esztendővel is megírta a nyilvánosság előtt s Nagy Károly ennek ellenére sem tartott nyilvános bünbánatot és nem vont vissza semmit korábbi tanításaiból!*

Látnivaló, mily sokért nem adná dr. Gyenge János, hogyha a négy országban széttagolt magyar reformátusság valamelyik *jelenlegi, élő* püspökére vagy más vezetőemberére tudna ráolvasni ugyanilyen fajta „*hitetlenséget.*“ —

De nem tud. Köztudomású tény, hogy ma nincs a magyar reformátusság egyházi vezéremberei között olyan, aki egy vagy több alkalommal ne szögezte volna le nagyon keményen a maga bibliás és hitvallásos álláspontját s másféle lelki ébredést és egyházi megújítást akarna, mint egészen hitvallásos és száz százalékig református szelleműt. *Pedig milyen nagyszerű igazolása volna az ő egyházszakadásának, hogyha legalább egy, egyfelten ilyen akadna!* De hát, ha már eleven végkép nem akad ilyen, jó lesz a halott is. *Ezért* kerül a Nagy Károly áldott emlékezetére a dr. Gyenge János könyvében a gyalázat sara, — amelyről már ebből is, de egyébként is nyilvánvaló, hogy *nem* a megdobáltat szennyezi be! Hiszen — legyenek máskülönbben a Nagy Károly dogmatikai felfogásával s az azok alapját lévő Schweitzer—Pfleiderer—Kovács Ödön-féle rendszerekkel szemben tiszta kálvini szempontból akármily erős kifogásaink — mégsem lehetett oly tökéletesen hitetlen és oly szörnyűségesen romboló az a theologiai tanítás,¹ amelynek lelkéből lelkedettek a mai magyar református egyházi, hitbéli és confessionális megújítás számára nemcsak Ravasz László és Makkai Sándor püspökök, nemcsak a kolozsvári theologiai fakultás mai híres fiatal vezérkara, de még — Uram bocsá! — *maga a reformátor és egyházalapító dr. Gyenge János is!*

Nagyon sokat lehetne még írni a nagyváradi schismatikusokról a saját kiadványuk alapján. Lehetne ismertetni és bírálni a hitvallásukat, az egyházszerzetüket s az új „egyház“ első jellegzetes életmegnyilvánulásait. Érdemes volna bővebben foglalkozni néhány olyan jellemző ténnyel, mint pl. az, hogy „a tiszta kálvini szervezete presb. egyház“ alapítója e füzetben egy exegetikai kérdés eldöntése végett egy 1835-ben megjelent római katolikus és egy, az ötvenes években megjelent közismerten szélső racionalista írásmagyarázati munkát idéz tekintélyképpen, vagy hogy az alakuló istentiszteleten tartott prédikációjában egy *átomlálásával* argumentál, „*melvél felébredésekor még azon éj folyamán között hitvestársával*“ stb. stb. De talán kár volna mindezen részletekbe belemennünk, amikor meggyőződésünk szerint a nagyváradi schisma értékére és szellemére nem ezek a részletek vannak elsősorban hivatva fényt deríteni, hanem azok a tények, amelyekre az előbb rámutattunk. *Ezeket a tényeket pedig kivétel nélkül a saját bizonyosságtételük szolgáltatta számunkra.* Mi máris elmondhatjuk tehát róluk, hogy „*tinnen nyelved vallása*

¹ Hadd hozzuk itt emlékeztetbe mindennek számára azt a tény, hogy az *Institutio* első modern magyar fordítója (az 1536-iki első kiadásé) éppen a boldogult Nagy Károly volt s ugyanő írt két nagyértékű — magyar nyelven úttörő és máig hézagpótló — monographiát is a Kálvin theologijáról! (amelyre, mint tudjuk, sem a Révész-, sem a Pruzsinszky-féle életrajzok nem terjeszkednek ki bővebben).

tesz bizonyosságot ellened!" (II. Sám. 1:16.) — vajha ez ítélet irgalmas Ura ne mondaná el róluk a számadás ama napján: „A te szádból ítéllek meg téged, gonosz szolgál!" R. I.

Külföld

Az angol Common Prayer Book revideált formáját az angol alsóház a folyó évi június hó 13-ikán és 14-én lefolyt második nagy vita után újra elvetette, még pedig ez alkalommal 46 szótöbbséggel, holott a múlt év decemberében az első vita és szavazás alkalmával mindössze 33 szótöbbséggel történt az elvetés, úgy, hogy a revízió hívei méltán reménykedhettek a második szavazásnak reájuk nézve kedvező eredményében, mely azonban az evangéliumi lelkiség, tisztaság és szabadság minden barátjának örömeire éppen ellenkezőleg ütött ki. A főütközéspont most is az úrvacsora elemeinek a rezerválása volt, amelyben a revideált forma ellenesei méltán láttak és látnak a katolicizmus és a transzsubstanciáció-dogma felé való visszahajlást. E második szavazással elvitázhatatlanul nyilvánvaló lett az a mély szakadék, amely a sajnós, zömében katolikus rokonszenveket tápláló s nem csekély hányadában határozottan romanizáló anglikán fő- és alsópapság, meg az anglikán vallású világiak s általában az angol nép zöme között lappangva már rég fennáll. A Church of England beláthatatlan válságoknak néz elébe, de a következetes bibliai protestantizmus hívei méltán remélik, hogy e válságok végeredménye, akármily rázkódtatások után is, egy rég kívánatos alapos tisztulás lesz: a reformációhoz hű és a Rómához visszavágyó elemek becsületes szétválása, amelyeket már egy század óta úgyis csak mesterségesen tart össze a hagyományos és kétségtelenül szívós, az angol néplelekbe és nemzetéletbe mélyen begyökerezett államegyházi keret. ri.

Az angol kormány, az anglikán egyház kezdeményezésére, a keleti orthodoxiával és a Vatikánal egyetértésben, az alsóház javaslatára nemzetközi konferenciát szándékozik összehívni avégből, hogy a húsvét ünnepe az április hónap második szombatja után következő vasárnapra legyen megrogtitve. ri.

A két nagy skót református egyház újra-egyesülésének ügye a legutóbb tartott zsinataikon oly szépen előrehaladt, hogy remélhetőleg 1930-ra egészen tető alatt lesz, — amivel nemcsak a skót, de a világvilágizmus is, különösen pedig a misszió ügye hatalmasat fog nyerni. Jellemző azonban, hogy előreláthatólag most is fog maradni egy kis töredék, amely aztán természetesen szaporítani fogja a miniatűr „szabad egyházak” számát. ri.

A csehszlovák államban, megalakulása óta körülbelül 900,000-en lettek, a római egyház elhagyásával, felekezetnélküliekké s körülbelül ugyanannyian léptek át szintén a római egyház kebeléből más egyházakba: legtöbben az új nemzeti (a pápát el nem ismerő) katolikus egyházba, kisebb részben pedig a cseh testvéregyházba, más evangéliumi

és a görögkeleti egyházakba is. A cseh vallásfelekezeti statisztikának ez a gyors eltolódása a legutóbbi évek egyháztörténelmében párja nélkül álló jelenség. ri.

Egy moszkvai munkásnegyedben 615 középiskolás tanuló között vallási enquete-et rendezett az „atheista szövetség” s mivel, egészen hű képnyerése céljából, mellőzött minden pressziót, az eredmény az lett, hogy a gyermekek 41·8%-a istenhívőnek, 34%-a imádkozónak, 31·5%-a templombjárónak vallotta magát — s csak 58·2% volt az, amelyik „öntudatos” hitetlennek és istentelennek jelentkezett. (A 615 gyermekből 235 volt fiú és 380 leány: az előbbieknél 77·9%-a, az utóbbiaknak csak 46·1%-a vallotta magát nemhívőnek.) Az atheista liga ezen mélyen meg van döbbenve — különösen azért, mert proletárszülők gyermekeiről lévén szó, aligha tehető fel náluk nagyobb mértékű családi befolyás és így a vallásosságuk valószínűleg mélyebben gyökerezik — s kiadja a jelszót: „Intenzívebbé kell tenni a vallásellenes propagandát s nem szabad elringatózni abban a hamis biztonságérzetben, hogy a proletárfélszék már természetből fogva vallástalan.” Minekünk viszont, keresztényen országban, az ellenkező hamis biztonságérzetben nem szabad elringatóznunk! ri.

Az északamerikai Egyesült Államok parlamentjének vallási statisztikája a következő: A kamarának van 94 methodista, 64 presbyterianus, 51 episcopalista, 51 baptista, 35 római katolikus, 26 congregationalista, 60 egyéb protestáns, 1 scientista, 1 mormon, 10 zsidó, 24 felekezetnélküli tagja; 18-nak nem lehetett megtudni a hovatartozását. — A szenátus tagjai közt van 32 methodista, 24 episcopalista, 28 egyéb protestáns, 5 római katolikus, 2 mormon, 4 felekezetnélküli, amíg egynek a hovatartozása nem tudatik. Ami nyilván mutatja, hogy az Uniónak legalábbis a parlamentjében a sokat híresztelt római katolikus (és zsidó) befolyás egyáltalán nem érvényesül. Már ebből a szempontból is igen félszeg helyzetbe kerülne az Unió, ha a küszöbön álló elnökválasztáson a demokrata-párt jelöltje, a katolikus Smith Alfred newyorki kormányzó győzne (aki egyszerűen az alkoholtilalmat eltörölni kívánó „nedves” pártnak is fővezére). ri.

Irodalom

Szaboloska Mihály: Isten közelében. Versek. Sylvester kiadás. Ára 4 pengő. 8° 180 lap. Az áhitat és a szeretet legédesebb szavú magyar lantosa. református lelkipásztori nevünk és tisztünk egyik örök dicsekedése, a magyar és kalvinista szivekhez annyira hozzánőtt költői termelésének éppen a legjavát (amint az alcím mondja: „vallásos és családias hangulatú költeményeit”) engedte ebbe a kötetbe összegyűjteni s megkapó stilszerűséggel „Édes Anyja emlékezetének” ajánlva, páratlan értékű ajándékként odahelyezni a magyar református család asztalára. A Szaboloska Mihály költészetét az igazán magyar és mélyen református

lelkekből éppúgy nem fogja kiszoríthatni soha semmi-
féle sublimált modern költői művészet, sem semmi-
féle raffinált exoticum, mint ahogyan sem a
magas symphonikus zene, sem a jazzband nem
fogja soha fölőlegessé tenni, elfeledtetni vagy meg-
unatni romlatlan emberi lelkekkel az egyszerű
harangszót. Szaboleskának, az embernek és a
magyarnak, a hívőnek és a pásztornak lelki arc-
képe hiánytalanul előttünk van e nagyon jól sike-
rült és nagyon szép kiállítású collectióban és ez
az arckép minékünk már csak azért is végtelenül
kedves és rokorszentes, mert tisztán érezzük és
boldogan ismerjük föl, hogy egy emberöltő során
mindnyájunk lelkének egy élő darabja lett. A kötet
legvégű versében, az egyszerűségében is csodaszép,
tökéletes „Énekek Éneké”-ben Szaboleska önmagá-
nak, életeszmenyeinek s a magyar kálvinizmus
mélyen emberi, keresztyéni és nemzeti szellemé-
nek egyaránt zengő szobrot emelt. Örvendezünk
ennek a verseskönyvnek épúgy, mint annak, hogy
nagy költője, a trianoni bús börtönből, annyi meg-
próbáltatás és hősies türes után kiszabadulva, ismét
szabad magyar földön, közöttünk él.

**Dr. Sebestyén Jenő: A református nő lelki-
világa.** Sylvester-kiadás. I—III. kötet. 8°, a három
kötet együtt 509 lap. Ára a háromnak együtt
12 pengő. Ez a könyv egy nagy és jó tett, amelyért
a szerzőt és a kiadót egyaránt a legmesszebbmenő
elismerés és hála illeti. Mintaszerű református
gyakorlati dogmatika és alkalmazott ethika, amely
a kijelentés fényébe helyezetten a leggondosabb
elágaztatással minden részletében nagyszerűen meg-
világítja a nő sorsát és helyzetét, lelki életét,
keresztyéni és kálvinista elhívását. A magyar
kálvinizmus renaissancea egészen különös mérték-
ben női, hitvesi, anyai szíveken és jellemeken
fordulván meg emberi részről, ez a könyv nem
keresőbbet jelent, mint egy sorsdöntő hatalmas élet-
szükséglet divinatív fölismerését és megáldott betöl-
tését. Avatottabb toll nem is vállalkozhatott volna
erre, mint a Sebestyén Jenőé, aki a magyar refor-
mátus theologusok között ma leginkább otthon van
a kálvinizmus klasszikus metaphysikai, dogmatico-
ethikai, sociologiai és politikai eszmevilágában
s aki másfelől különleges lelki finomsággal is meg-
van áldva arra, hogy ebben az eszmevilágban
éppen nők számára legyen Istentől küldött kalauz.
A hatalmas könyv theologiai és filozófiai felfogása
mindenütt a lehető legmélyebben járó, előadása
viszont távol minden doctrinaire iskolásságtól,
könnyed, kellemes, egyszerű és közérthető. Nem
hiába járt a szerző iskolába többek között éppen
a nagy Kuyperhez, aki egyéb jelességei mellett
a népszerű, lebilincselő hangú dogmatico-ethikai
traktátusnak is mestere volt. Sürgősen kívánatos,
hogy református leány- és asszonyköreink (nöegy-
letek, bibliakörök, leányegyesületek, varróórák stb.)
ezt a különösképen *önökik* írott pompás könyvet
mielőbb nagyon alaposan végigdolgozzák, meg-
vitassák és lelkük eleven darabjává assimilálják.
Ha minden ezer magyar református leány és asszony
közül csak egy esik is gondolkozóba e könyv
fölött s igyekszik annak hatása alatt változtatni

a gondolkozásán s az életén: akkor a magyar
református egyház életútja és a magyar kálvinista
szellem fejlődése új magaslati étape-hoz érkezik!

ri.

**Sylvester Bibliai Kézikönyve. V. Kötet. Bib-
liai régiségtudomány.** Az Igéret népének isten-
tiszteleti, magán- és állami régiségei. A magyar
bibliaolvasó keresztyének számára összeállította Ceg-
lédy Sándor. Tahitótfalu 1928. Sylvester-nyomdai
műintézet. 8° 233 lap. A hatalmas és kifejezhe-
tellen lekihasználással járó vállalkozás utolsóelötti
köteté is itt fekszik előttünk a legavatottabb tollból.
Tömör, de hiánytalan tudományos feldolgozásával,
nemesen egyszerű előadásával azonnal meg fog
maganak nyerni minden olyan bibliaolvasót, aki a
Szentírásnak nemcsak a betűjébe, hanem a lelkébe
és a világába is komoly vágyakozással bele akarja
élni magát. Igehirdetőknak és igehallgatóknak egy-
aránt nélkülözhetetlen segédeszköze lesz ez a szó-
legteljesebb értelmében hézagpótló, igen sike-
rült kézikönyv, amelynek éppúgy, mint az előző
többi köteteknek is a használhatóságát az utolsó,
sajtó alatt levő VI. kötet fogja bekoronázni, amely
nehezebb bibliai helyek magyarázata mellett képe-
ket, térképeket és mind a 6 kötet tárgymutatóját
igéri. A Sylvester-nyomda sok szépséges és meg-
áldott alkotása között ez a 6 kötet lesz a leg-
monumentálisabb.

ri.

Halottaink

Koncz János macsolai lelkész, aki 45 éven
át s ebből 17 évig Macsolán munkálkodott híven
az Úr szőlőjében, hosszas szenvedés után július
24-én 68 éves korában meghalt. Július 26-án
temették el az egész gyülekezet mély gyásza mellett.
Az igaznak emlékezete áldott.

Pásztor Elek nyugalmazott református tanító,
a barsi református egyházmegye világi tanácsbírája,
hosszas szenvedés után Zselizén elhunyt. A meg-
boldogult közel 40 évig működött s a tanítóságnak
mindig kiváló és lelkes tagja volt.

Nagy Vilma Viola, Nagy Lajos felsőbányai
lelkész leánya, türelemmel viselt, hosszas szen-
vedés után elhunyt. Szülein kívül két testvére és
széleskörű rokonsága gyászolják.

Soós János zsigárdi református lelkész 63 éves
korában pár napi betegség után elhunyt.
Áldott legyen emlékezete!

Különfélek

**Az előfizetési díjak beküldését kérjük. Posta-
takarékpénztári csekk számla 43,916.**

Az Országos Református Lelkész-Egyesület
lelkészi konferenciája, úrvacsorázó istentisztelete,
nagy kalvineumi ünnepélye, országos közgyűlése
s országos presbiteri értekezlete, nagy választ-
mányának gyűlése 1928 augusztus hó 30-tól szept-
ember hó 4-ig fog tartani. Minden megkeresés
„Országos Református Lelkész-Egyesület Gyűlési
Irodája, Hódmezővásárhely” címre küldendő.

Augusztus 2-át kegyeletes ünnep keretében ünnepelte meg Debrecen polgári és katonai társadalma. A hősök temetőjében emlékbeszédet tartott Siposs Imre református lelkész.

A debreceni református főgimnázium eserkészei képviselik Magyarországot a rigai nagy táborban. A csapatot Debreceny Ferenc és dr. Bessenyei Lajos főgimn. tanárok, eserkésztisztek vezetik.

Az egerlővői református gyülekezet a háborúba elvitt harangjai helyett három új harangot készíttetett a hívek közadakozásából és nagylelkű pártfogók támogatásából. Egy-egy harangot készíttetek báji Patay Gyula és Deáki János. Az egyházközség egyebekben most renováltatja templomát s az egyházközség új, III. iskolája is befejezés előtt áll.

A nyíregyházai református gyülekezet egyhangú lelkesedéssel július hó 25-én Mártha Béla egerlővői kántortanítót választotta meg orgonistakántorává. — Mártha Béla, mint honvédfőhadnagy harcolta végig a világháborút. — Isten áldása legyen vele új munkakörében is.

A Debreceni Kálvinisták Templomegyesületének Hítvédelmi Szakosztálya augusztus hó 3-án gyűlést tartott, melyen előadó volt Halász András vallástanító lelkész.

Debrecen város tanácsa hatvannégy törvényhatósági bizottsági tag kezdeményezésére százezer pengőt szavazott meg a Dóczi leánynevelő-intézet építkezési költségeire.

A Kistemplom belső rendbehelyezési munkálatai erősen folynak. Festik a padokat és az orgonát is rendbe hozzák. Minden remény megvan arra, hogy augusztus hó 26-án megnyílhatnak a hívek előtt a templom bezárt ajtajai.

A belsősomogyi református egyházmegye tanítóegyesülete 1928 július hó 30-án Csurgón tartotta évi rendes közgyűlését s ezzel kapcsolatos kultur-napot tartott a szőlő és a nagyközönség bevonásával.

A budapesti Protestáns Diákmenza az elmúlt tanév folyamán 28.100 ebédet adott a diákoknak.

Lelkészkinevezés. Bálint Ambrus nagykőrösi segédlelkészt az igazságügyminisztérium kinevezte a Marianosztrán lévő állami fegyintézet református lelkészévé.

A solti református egyházmegye lelkészegyesülete augusztus hó 14-én értekezletet tart Dunavecén. Ugyanakkor papné-konferencia is tartatik, melynek tárgyai a csecsemővédelem, beteglátogatás, nőegyleti és leánykőri munka lesznek.

A Bethánia-Egylet női- és férfi otthona vidékről jövő átutazókat, vagy nyaralókat, vagy fővárosi állandó lakókat teljes ellátással, vagy anélkül kedvezményes feltételek mellett felvesz. Részletes tájékoztatással szolgál: Bethánia titkári hivatala, VIII., Gyulai Pál uca 9. Telefon: J 303—87.

Nagy ifjúsági konferencia Abonyban. Augusztus 18—20-ig a magyarországi C. E. Ifjúsági mozgalom a következő tárgysorozattal rendez kon-

ferenciát: augusztus 18. (szombat) este fél nyolckor az abonyi ref. nőegylet által rendezett megnyitó szeretetvendégség. Augusztus 19-én az istentiszteleten dr. Pallmann Péter prédikál, utána Nyáry Pál esperes tart bevezető előadást: „A nagy ellentétek”. Délután két előadás: „Sötétség—világosság” (Ferenczy Károly igazgató-lelkész), „Kudarc—győzelem” (Szönyi Sándor gimn. igazgató), 20-án délelőtt két előadás: „Koldusrongyok—menyegzői ruha” (Sallay István), „Erőtlenség—erő” (Bary Lajos). D. u. két előadás: „Árral—ár ellen” (Nagy István), „Igen—nem” (dr. Illyés Endre). Este zárógyűlés. Mindkét konferenciára nap reggel külön a fiuknak és külön a leányoknak bibliakörök, a délutánok kezdetén közös áhitat. Részvételi díj 2 pengő, mely összeg Czmorek Jenő ref. lelkésznek (Makó, Kálvin-u. 15.) küldendő, hova egyszersmind a kedvezményes utazási igazolvány iránti igény is bejelentendő. Szállásra és étkezésre mindenkit az abonyi ref. egyház és abonyi C. E. szövetség lát vendégül.

A Protestáns Nőszövetség 1928 október hó folyamán rendezi V. országos kézimunka kiállítását.

Dunántúli evangellizáló konferencia. A Bethánia-Egylet augusztus 11—12-én Győrött nagyszabású konferenciát tart. 11-én (szombaton) 3—6-ig Nyáry Pál esperes megnyitó beszéde után e kérdésre „Mit akarunk?” két előadás felel: „Kezünkbe vesszük a Bibliát” (Szabó Miklós), „Keressük a Krisztust” (Molitorisz János). A „Mit akar Krisztus?” kérdésre az első feleletet Br. Podmaniczky Pál adja ezzel a címmel: „Krisztus az egész világot akarja.” (Missziói előadás 100—120 vetített képpel.) A másik feleletet a másnap délelőtti istentiszteletek adják, mikor is Czegléd Sándor az ev. templomban, Turóczy Zoltán a ref. templomban beszél e tárgyról: „Krisztus téged akar.” 12-én d. u. 3—6-ig az előadások e kérdésre felelnek: „Mit ad Krisztus?” A két előadás címe: „Békességet”, „Erőt”. Este 8-kor a záróösszejövetelen Nyáry Pál esperes beszél e címen: „Ne tévovázz!” — Ingyen szállásért és kedvezményes étkezésért Turóczy Zoltán győri ev. lelkésznel lehet jelentkezni.

A Déri-múzeum és a városi múzeum kérelme történelmi kegyeleti emlékeket néprajzi tárgyakat őrző családokhoz. Míg a Déri-múzeum az egész emberiség művelődésének különböző korszakokból és különböző világrészekből származó emléktárgyait szemlélteti, kisebb-nagyobb gyűjteménycsoportokban, a vele szervesen összekapcsolt városi-múzeum Debrecen és a környező vidék, különösen Hajdú, Biharvármegyék, a Nyírség és a Nagykunság multjának és pusztuló népéletének mindenféle jellegzetes emlékeit gyűjti, őrzi és gondozza. A múzeum ezt a nagyfontosságú feladatát Debrecen város áldozatkészségéből épült monumentális palotaszertű új hajlékában nemcsak mint szórakoztató és gyönyörködtető, hanem mint tanító, oktató, nevelő kultúr-intézmény törekszik teljesíteni. A városi-múzeum

KUN JÓZSEF késműves és műköszörűs Debrecen, Széchenyi-utca 1. sz.

közel 25 éves fennállása alatt a számára kijelölt gyűjtő területről már sok ezer tárgyat szerzett. Amde élni, hatni akaró múzeum sohasem elégedhetik meg az elért eredményekkel. Hiszen a föld is el nem képzelhető számú és értékű emléket rejtgeti az emberi kultúrának. Temérdek régi tárgy-hoimi lappang szanaszét községek és magánosok birtokában, házban, padláson, kamarában, pincében; emlékek, amelyeknek múzeális értékét tulajdonosaik talán nem is ösmerik. Régi kéziratok, levelek, okmányok, térképek, fényképek, rajzok, festmények, nyomtatott és írott könyvek, ipari, kereskedelmi, gazdasági, pásztoréleti eszközök, céhemlékek, szerzőszámok, kézműipari készítmények, viseleti, lakásberendezési felszerelések stb. Az efféle emlékek tulajdonosait bizodalommal szeretettelkérjük: hozzák el, mutassák meg akár féltve őrzötti, akár eddig figyelemre is alig érdekesített régi tárgyaikat a múzeumba, avagy értesítsenek minket szóval, levélben vagy telefonon (11—98 szám) az ilyen tárgyak leletek hollétéről. Ajándékul, vagy a tulajdonjog fenntartása mellett letétül hálás köszönettel fogadjunk el múzeumunk keretébe illő minden tárgyat. Méltányos áron meg is vásároljuk a nekünk valókat. Esetleg a múzeális emlékek lemásolhatásához kérünk engedélyt. Kérjük a n. é. közönséget, amiként eddig is a társadalom meleg érdeklődése tette gazdagga Debrecen város múzeumát, úgy most is jöjjön segítségünkre, hogy minél tökéletesebb szemléltető képet adhassunk az új múzeumi elrendezés által Debrecen és vidéke, a mi szülőföldünk szép és dicsőséges multjáról. Hazafias üdvözlettel. *Debrecen város múzeumának igazgatósága.*

A szerkesztésért és kladásért felelős a laptulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

Postatakarékpénztári csekkszám 143,916.

2.293—1928. szám.

Pályázati hirdetés.

Ezennel pályázatot hirdetek az újonnan szervezett vásárhely-kutasi lelkészi állásra. Javadalom: 1. Lakás természetben a mellette levő telekkel és kerttel. 2. Kezdő fizetés az állami rendszerű IX. f. o. harmadik fokozata szerinti fizetés a hőmező-vásárhelyi rendes lelkészek számára megállapított fizetési szabályzat szerinti előlépéssel. 3. E templomhoz beosztott egyházi körben a temetési szertartások után az egyházkerület által megállapított temetési stóla. Szegények ingyen temetendők. Keresztelési és esketési stóla nincs. 4. E lelkipásztornak egyházunk területén levő más lelkipásztori állásra nincs átlépési joga. 5. Kötelességek: A vásárhely-kutasi, sóshalmi, szőkehalmi, csicsatéri, pusztafeketehalmi s mágoocsoldali iskolák környékén lakó hívek lelkigondozása s e területen az egyházi törvényben és felsőbb hatóság által megállapított összes lelkipásztori teendők végzése. A fentebb megnevezett

iskolákban és esetleg e területeken még szervezhető iskolákban református hittan tanítása, melyért az egyház külön díjat nem fizet. Az egyház fenntartja magának a jogot arra, hogy az egyházi kör határát az itt megnevezettől eltérőleg jelölje ki.

Beruházási megváltás nincs.

Kellően felszerelt pályázati kérvények aug. 27-ig küldendők be Harsányi Pál esperes úrhoz Gyomára. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat rendes tanári állásra.

A hajdúböszörményi református Bocskay-gimnázium Igazgatótanácsa pályázatot hirdet az intézetnél lemondás folytán megüresedett *történelem-földrajzszakos rendes tanári* állásra. A gimnáziumi Igazgatótanácshoz emizett s kellően felszerelt kérvényeket a gimnázium igazgatóságához *folyó évi augusztus hó 25-ig* nyujtsák be a pályázni szándékozó protestáns vallású folyamodók. Javadalom törvényszerű; állás szeptember 5-ig elfoglalandó. Hajdúböszörmény, 1928 július 28.

Dr. Somossy Béla,
a gimn. ig.-tanács elnöke.

1—2

A gyönyörű hegyvidéken fekvő *szentendrei* református polgári iskolai *fiúinternátusba* és a külön épületben levő *leányinternátusba* havi 70 P díj fizetése mellett tanulók felvétetnek. Prospektust küld az igazgatóság.

Ugyanott pedagógiailag képzett, német vagy francia nyelvet, valamint zongorát tanító, református vallású nevelők felvétetnek. 2—6

SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó-cég
Hőmezővásárhely, Fő-tér (saját ház).
Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.
Legélszerűbb ajándék lelkész urak részére a palást.

Schuller Sámuel

szobafestő, mázoló és tapétázó mester
Debrecen, Simonffy u. 25. Telefon 806.

Templomfestést vállal.

Költségvetés díjtalan.

Szép és jó munkáért ezüst éremmel kitüntetve.

FEST, MOS, TISZTIT KONCZ

képfestő, vegytisztító és gőzmosó nagyüzeme
Fióközledek: Piac-utca 18. (Bikával szemben)
és Szent-Anna-utca 2. szám alatt.

Péterfia-u. 30.

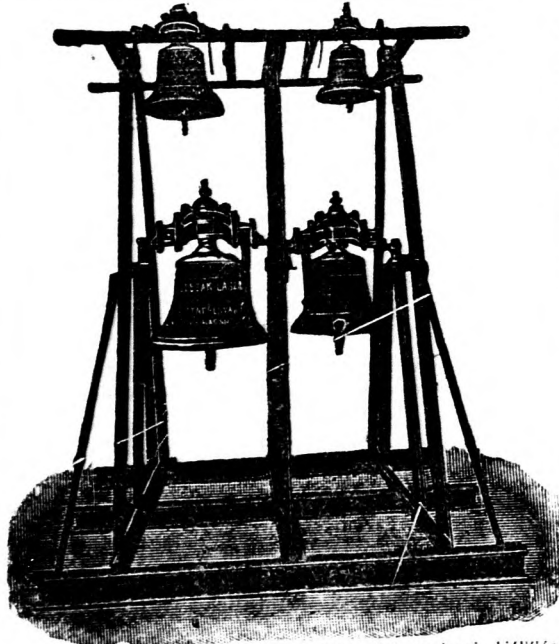

Debreczeni István
órás-mester
Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órák raktára.

Az 1926. évi debreceni iparkiallításon díszoklevéllel, a budapesti és székesfehérvári orsz. kiállításon aranyéremmel kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ
harang-ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.
(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÓR-
HÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lípót 813-53.

Az 1900. évi párisi világ, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton a m. kir. kormány által díszoklevéllel, az 1927. évi budapesti, székesfehérvári és szentesi kiállításokon a nagy aranyéremmel kitüntetve. — Számos egyházi elismerőlevél.

SESZTINA LAJOS
vasnagyszerkedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Kitűnő tűtöképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zslir-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

Ujreformátus énekeskönyv zsoltártípus.

A Tiszántúli református egyház-kerület könyvnyomda-vállalata tisztelt vásárló közönségének régi óhajára, kiadta zsolttár kiadványainak legkisebb típusát

11×8 cméter nagyságban

Ezen kiadvány a nyomda-és könyvkötőipar legszébb remekműve. Negyvenféle szín és különböző díszítés teszi változatosá mindenki számára.

Ara celluloid kötésben, díszes tokkal
11.— pengő.
Bőrkötésben és préselt díszítéssel
14.— pengő.

Könyvkereskedésünkben minden érdeklődőnek vételkényszer nélkül bemutatjuk a zsolttárokat.

DEBRECEN SZAB. KIR. VÁROS
ÉS A TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS
EGYHÁZKERÜLET

„MÉLIUSZ”

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,
papír- és trószkereskedése
Debrecen, Ferenc József-út 26. sz.
TELEFONSZÁM: 270.